

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหา

การกลบเกลื่อนความจริง (hedging) เป็นความพยายามที่จะหลีกเลี่ยง หรือทำให้โอกาสเสี่ยงต่อการขัดแย้งหรือปฏิกิริยาทางลบใด ๆ ลดน้อยลง ในการศึกษาเรื่องกลวิธีทางภาษาในการกลบเกลื่อนความจริง ฮิวเบลอร์ (Hübler : 1981) ได้เสนอว่าในภาษาอังกฤษมีกลวิธีใช้ประโยคทางอ้อมแบบหนึ่ง ซึ่งมีจุดมุ่งหมายไม่ทำให้ทราบดีแก่ผู้ฟัง และลดโอกาสการได้รับการปฏิเสธจากผู้ฟัง กลวิธีนี้ฮิวเบลอร์เรียกว่า การกลบเกลื่อนความจริง

จากการสังเกตของผู้วิจัยซึ่งเป็นครูแนะแนว พบว่าในการเก็บข้อมูลประเภทงานเขียนของเด็กในเรื่องความคิดเห็น/ความรู้สึกที่มีต่อมารดา เด็กบางคนเขียนว่า "...แม่นะช่างเอาแต่อารมณ์ ชี้อัน ค่าเก่ง..." ซึ่งข้อความนี้แสดงความคิดเห็นที่มีต่อมารดาโดยตรง ในขณะที่บางคนเขียนว่า "...แม่อาจไม่ดีในบางครั้ง แต่เราก็คิดว่านั่นเป็นธรรมดาที่ทุกคนก็ต้องมีทั้งข้อดีและข้อเสีย..." ซึ่งผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า ถึงแม้เด็กจะไม่พอใจและอยากจะตำหนิมารดา แต่เขาไม่ต้องการเขียนข้อความที่แสดงความไม่พอใจโดยตรง เพราะ เป็นธรรมดาที่ลูกจะรักและผูกพันกับมารดา ซึ่งเป็นผู้ให้กำเนิดและเลี้ยงดูอย่างใกล้ชิดมาตั้งแต่เล็ก ถึงแม้มารดาจะมีข้อเสีย ลูกอาจจะไม่อยากจะให้ผู้อื่นทราบ หรือเด็กคิดว่าการว่ากล่าวมารดาเป็นสิ่งไม่ดี เพราะในสังคมไทยเด็กจะได้รับการสั่งสอนตั้งแต่เล็กให้เคารพเชื่อฟัง รู้จักถนอมหน้าใจบิดามารดา ดังเช่น ผู้ใหญ่มีคำสั่งสอนเด็กที่ตำว่าบิดามารดาว่า "คำพ่อคำแม่ชาติหน้าจะต้องมีปากเทารูเข็ม" (เสถียรโกเศศ : 2514) เป็นต้น เพราะฉะนั้น เด็กจึงพยายามลดหน้าหนักการแสดง ความไม่พอใจต่อมารดาด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น "แม่ฉันอาจไม่ดี เป็นบางครั้ง" หรืออาจจะให้เหตุผลหลังจากการว่ากล่าวตำหนิมารดา เช่น แม่บ่น จนฉันรำคาญ แต่ก็เพราะตัวฉันทำไม่ดีเอง เนื่องจากในภาษาไทย

ไม่มีผู้ใดศึกษาเรื่องการกลบเกลื่อนมาก่อน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะลองศึกษาว่า เมื่อเด็กมีความรักและผูกพันกับมารดาแล้ว ถ้าเขาไม่พอใจมารดาและอยากจะแสดงความคิดเห็น เด็กจะมีรูปแบบและกลวิธีทางภาษา ในการกลบเกลื่อนความคิดทางลบต่อมารดาอย่างไร โดยเฉพาะเด็กที่มีช่วงอายุ 13 - 15 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยรุ่นตอนต้น (Early adolescence) (คณาจารย์คณะมนุษยศาสตร์ : 2527) เป็นวัยรุ่นระยะแรกที่ค่อนข้างโตทางเด็กมากกว่าผู้ใหญ่ มีความเปลี่ยนแปลงในพัฒนาการทุกด้าน (ปราณี : 2528) แต่ก็เป็นผู้ที่มีความคิดเป็นของตนเอง อยากคัดค้านวิจารณ์ ในขณะที่เดียวกันเป็นผู้ที่เขาคิดว่ายังเป็นเด็ก ต้องการพึ่งพาพ่อแม่และต้องการความรักความอบอุ่น (สุพัฒนา : 2527)

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังมีความสนใจที่จะศึกษาว่า วัยรุ่นหญิงและชายมีรูปแบบในการกลบเกลื่อนความคิดทางลบต่อมารดาเหมือนกัน หรือแตกต่างกัน รวมทั้งมีการใช้ข้อความที่มีการกลบเกลื่อนความคิดทางลบต่อมารดา และการใช้ข้อความที่แสดงความคิดทางลบต่อมารดาโดยตรงมากน้อยต่างกันเพียงใด

1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษาว่า วัยรุ่นหญิงและชายมีรูปแบบและกลวิธีทางภาษาในการกลบเกลื่อนความคิดทางลบต่อมารดาอย่างไร
- 1.2.2 เพื่อศึกษาว่า วัยรุ่นหญิงและชายใช้รูปแบบในการกลบเกลื่อนความคิดทางลบต่อมารดาเหมือนกันหรือแตกต่างกัน
- 1.2.3 เพื่อศึกษาว่า วัยรุ่นหญิงและชายมีการใช้ข้อความที่มีการกลบเกลื่อนความคิดทางลบต่อมารดา และการใช้ข้อความที่แสดงความคิดทางลบต่อมารดาโดยตรง มากน้อยต่างกันเพียงใด

1.3 สมมติฐานในการวิจัย

วัยรุ่นหญิงและชาย ใช้กลวิธีทางภาษาต่างๆในการกลบเกลื่อนความคิดทางลบต่อมารดา

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.4.1 ได้ความรู้เรื่องการใช้รูปแบบในการกลบเกลื่อนความคิดทางลบ
- 1.4.2 ได้ทราบลักษณะของกลไกทางภาษา ที่วัยรุ่นไทยใช้ในการกลบเกลื่อนความคิดทางลบต่อมารดา
- 1.4.3 ความรู้ที่ได้รับจะเป็นประโยชน์ต่อการให้คำปรึกษาแก่เด็กวัยรุ่นในระดับมัธยมศึกษา

1.5 นิยามคำศัพท์

1.5.1 กลวิธีกลบเกลื่อนความคิด (Hedging strategies)

ในงานนี้ผู้วิจัยใช้คำนิยามของฮิวเบลอร์ (Hübler : 1981) ซึ่งได้นิยามการกลบเกลื่อน (hedging) หมายถึงวิธีการใช้ภาษาที่ผู้พูด/ผู้เขียน กล่าว/เขียนข้อความที่มีความหมายกว้าง ๆ เพื่อลดน้ำหนักของเนื้อความไม่ให้รุนแรง หรือต้องการสื่อเนื้อความที่ไม่ทำร้ายจิตใจของผู้ฟัง/ผู้อ่าน ตัวอย่างต่อไปนี้แสดงการใช้รูปแบบและกลไกทางภาษาในการกลบเกลื่อนความคิดทางลบที่ปรากฏในงานเขียนของเด็ก

บางที เราก็คิดว่าท่านไม่รักเรา คิดว่าท่านจะกักตัวเราไว้แต่ในบ้าน
แต่เราก็คิดว่าท่านทำไป เพราะความห่วงใยในตัวเรา

1.5.2 การแสดงความคิดทางลบ (Negative comments)

หมายถึง การกล่าวถึงลักษณะ ไม่พึงประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งตรงข้ามกับลักษณะของมารดาตามความคาดหวังของสังคมที่ปรากฏในวรรณกรรม

1.6 ทบทวนวรรณกรรม

ในตอนนี จะกล่าวถึงงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษากลวิธีทางภาษาในการกลบเกลื่อนความจริงในภาษาอังกฤษ ดังจะกล่าวโดยละเอียดต่อไปนี้

กลวิธีทางภาษาในการกลบเกลื่อนความจริงในภาษาอังกฤษ

ลินด์โฮล์ม (Lindholm 1969 : 148 - 158) ได้สังเกตการใช้ believe ที่มีกรรมอยู่ในรูปแบบประโยคซึ่ง เปลี่ยนเป็นสรรพนามโดยใช้รูปแทน so หรือรูปแทน it ได้ เช่น

- Harry believes that Oswald killed Kennedy and John believes it, too.
- Max believes John didn't pass and I believe so too.

แต่ในการถามคำถามประเภทตอบรับ-ปฏิเสธ (Yes - No questions) ที่ผู้ถามต้องการความคิดเห็นจากผู้ฟัง ผู้ฟังจะตอบโดยใช้รูปแทน so เท่านั้น ซึ่งลินด์โฮล์ม สังเกตว่าเหมือนกับการใช้ think ดังตัวอย่างประโยคต่อไปนี้

- Was Ceasar a Jew ? I believe so.
- * I believe it.
- John thinks I'm a fool and Bill thinks so, too.
- * Harry thinks that Oswald killed Kennedy and John thinks it, too.

ลินด์โฮล์ม สรุปว่า believe it และ believe so มีความแตกต่างทางความหมาย กล่าวคือ believe it มีความหมายเป็นการแสดงการยอมรับ หรือเชื่อในข้อความที่กล่าวออกไปอย่างเต็มที่ ขณะที่ผู้พูดใช้ believe so เพื่อการกลบเกลื่อนความเห็นที่แท้จริง โดยมีความหมายเพียงรับทราบตามที่อีกฝ่ายบอก ซึ่งลินด์โฮล์ม กล่าวว่า believe so จะมีความหมายเท่ากับ think นอกจากนี้ เมื่อผู้ฟังตอบปฏิเสธ การเคลื่อนย้าย not (Neg - raising) ใช้ได้เฉพาะ believe so เท่านั้น เช่น

- Bill believes that John won't come until later and I don't believe so, either.
- * Bill believes that John won't come until later and I don't believe it, either.

โลสวาก (Lysväg 1975 : 125 - 154) มีความคิดเห็นเช่นเดียวกับลินด์โฮล์ม และเขาอธิบายเพิ่มเติมว่า นอกจากความแตกต่างทางความหมายแล้ว believe it และ believe so มีประธานในโครงสร้างต่างกัน กล่าวคือ believe it มีประธานเป็นการกระทำ (agent) ส่วน believe so มีประธานเป็นการกระทำของสิ่งที่ถูกกระทบโดยสภาวะหรือการกระทำนั้น ๆ (dative) และผู้พูดจะใช้ not ตามหลัง believe ได้ ในกรณีที่ตอบปฏิเสธ เช่น

- Do you think you can come tonight ?
- I don't believe so.
- I believe not.

นอกจากนี้ โลสวากยังอธิบายกลุ่มของภาคแสดงกลุ่มหนึ่งซึ่งเขาเรียกว่า กลุ่มกริยาที่ใช้ในการกลบเกลื่อน (verbs of hedging) เช่น assume, suppose, appear เป็นต้น กลุ่มกริยาดังกล่าว เมื่อใช้ในการกลบเกลื่อนความจริงจะมีความหมายเบา (weak sense) อาจเกิดในประโยคกรรมวาจก (passive) ได้เช่น He's assumed to be happy. ทั้งยังมีคุณสมบัติในการสลบที่ได้อันประโยค และอาจเปลี่ยนให้เป็นวิเศษณ์ที่ทาหน้าที่ยายประโยคได้ในตำแหน่งต่าง ๆ ดังตัวอย่างประโยคต่อไปนี้

- It seems Tom is too heavy.
- Tom is, it seems, too heavy.
- Tom is too heavy, it seems.
- Seemingly Tom is too heavy.
- Tom is, seemingly, too heavy.
- Tom is too heavy seemingly.

นอกจาก believe so และกลุ่มกริยาที่ใช้ในการกลบเกลื่อน (verbs of hedging) ซึ่งเป็นกลวิธีทางภาษาในการกลบเกลื่อนความจริงแล้ว เลคอฟ (Lakoff 1972 : 229 -246) เสนอแนวคิดเรื่องการไร้ will เป็นเรื่องของกาล (tense) ไร้เมื่อผู้พูดเชื่อว่าข้อความนั้นเกิดขึ้นอย่างแน่นอนในอนาคต แต่ขณะเดียวกันเลคอฟเสนอว่าควรพิจารณา will เป็นคำกริยาแสดงมาลา (modality) หรือเป็นคำกริยาที่แสดงเจตนาของผู้พูดได้ โดยอาจมีความหมายแสดงความไม่เชื่อถือจริงจ้งกับสิ่งที่คาดว่าจะ เกิดในอนาคต ซึ่งเลคอฟ เรียกว่า will - less future.

ผู้ที่ได้ศึกษาและเขียนหนังสือเกี่ยวกับการกลบเกลื่อนความจริงในภาษาอังกฤษโดยเฉพาะ คือ ฮิวเบเลอร์ (Hübler : 1981) เขาเสนอว่าในภาษาอังกฤษมีกลวิธีในการใช้ประโยคทางอ้อมแบบหนึ่ง ซึ่งมีจุดมุ่งหมายไม่ทำให้ร้ายผู้ฟัง และลดโอกาสได้รับการปฏิเสธจากผู้ฟัง ประโยคนี้จะแสดงความหมายอย่างกว้าง ๆ มากกว่าประโยคที่ไม่มีการใช้การกลบเกลื่อน นอกจากนี้ฮิวเบเลอร์ได้เสนอกลไกทางไวยากรณ์ที่ใช้ในการกลบเกลื่อนความจริง 2 กลุ่มมาหุคือ

1. กลุ่มประโยคคำถามแบบพ่วงท้าย (tag-questions) และประโยคคำถามที่แสดงความลาเอียงในทางลบ (negatively biased questions)

คำถามทั้งสองประเภทจะแสดงหน้าที่ในการบอกความ (assertory functions) และทำให้เกิดความหมายอย่างกว้าง ๆ ดังตัวอย่าง

- A. /isn't Peel/who's/ always having rows
with Do'you#
- B. I /don't know what he's doing#

หรือ

- A. I thought I would be meeting you in
/this is/ this is hart's room, isn't#
- B. /yes#

2. กลุ่มคำแสดงมาลา (modal expressions)

มีหน้าที่ในการบอกความและสื่อความหมายแสดงความสงสัยในระดับไม่รุนแรง (moderate doubt) หรือมีความหมายเท่ากับ probable ฮิวเบเลอร์ แบ่งกลุ่มคำแสดงมาลาออกเป็น 2 กลุ่มย่อย ได้แก่

2.1 กลุ่มคำกริยา

2.1.1 คำกริยาที่ใช้เสริม (parenthetical verbs)

คำกริยาที่ใช้เสริมสามารถสลับตำแหน่งได้ในประโยค เช่นเดียวกับที่ โอลสวากเรียกว่า กลุ่มกริยาที่ใช้ในการกลบเกลื่อน เช่น to think, seem เป็นต้น

2.1.2 คำกริยาที่แสดงมาลา (modal verbs)

ได้แก่ must, should, would, could, will

2.2 กลุ่มคำกริยาวิเศษณ์ที่แสดงมาลา (modal adverbs)

กลุ่มนี้สามารถสลับตำแหน่งได้ภายในประโยค เช่น seemingly, supposedly เป็นต้น

จากการศึกษางานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทวิภาษาในการกลบเกลื่อนความจริงในภาษาอังกฤษดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ในภาษาอังกฤษมีการใช้กลไกทางภาษาในการกลบเกลื่อนความจริง 3 แบบคือ

1. การใช้ so เป็นสรรพนามกับกริยา ดังเช่น believe

2. กลุ่มคำที่แสดงมาลา (modal expressions) ได้แก่

2.1 คำกริยาที่ใช้เสริม (parenthetical verbs) และ

คำกริยาแสดงมาลา (modal verbs)

2.2 คำกริยาวิเศษณ์ที่แสดงมาลา (modal adverbs)

3. กลุ่มประโยคคำถามแบบพ่วงท้าย (tag-questions) และประโยคคำถามที่แสดงความลำเอียงในทางลบ (negatively biased questions)

1.7 ขอบเขตและวิธีดำเนินการวิจัย

1.7.1 ขอบเขตของข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์

กลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษาคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนรัฐบาล คือ โรงเรียนศึกษานารี และโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างมีอายุระหว่าง 13 - 15 ปี อยู่ในกลุ่มทางเศรษฐกิจจากใกล้เคียงกัน โดยดูจากรายได้ของผู้ปกครองนักเรียนหญิง (ศึกษานารี, โรงเรียน : 2529) และนักเรียนชาย (สวนกุหลาบวิทยาลัย, โรงเรียน : 2529) ที่แจ้งไว้แก่โรงเรียน เฉลี่ยเดือนละ 5,000 บาท

1.7.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.7.2.1 วิธีเก็บข้อมูล

ก. แหล่งข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากงานเขียนประเภททัศนปริเฉทเรื่อง "แม่และฉัน" ซึ่งเป็นความเรียงความยาวประมาณ 1 หน้ากระดาษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ม. 3) อายุ 13 - 15 ปี จำนวน 100 คน จากกลุ่มนักเรียนหญิงโรงเรียนศึกษานารี 50 คน และกลุ่มนักเรียนชายโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย 50 คน

ข. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ในการเลือกเทคนิคการสุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมกับประชากรทั้งหมด เพื่อให้ได้ตัวอย่างที่สามารถใช้เป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมดได้ ผู้วิจัยได้เลือกวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (systematic sampling) (อนันต์ : 2521) โดยมีสูตรว่า

$$\text{ช่วงชั้นการสุ่มตัวอย่าง} = \frac{\text{สมาชิกของประชากรทั้งหมด}}{\text{ขนาดตัวอย่าง}} \quad (\text{โดยประมาณ})$$

ข้อมูลที่อยู่ในทุก ๆ ช่วงชั้นการสุ่มตัวอย่างจะตกอยู่บนตัวอย่างชั้นต่อไป (อานวยวิทย์ : 2519) นอกจากนี้เพื่อป้องกันอคติในการเลือก ผู้วิจัยได้เลือกหน่วยแรกโดยวิธีสุ่มคนแรกระหว่างเลขที่ 1 - 50 อีกด้วย

ดังนั้น จากสมาชิกประชากรหญิงทั้งหมด 426 คน

ผู้วิจัยต้องการขนาดตัวอย่าง 50 คน

$$\begin{aligned} \text{ช่วงชั้นการสุ่มตัวอย่าง} &= \frac{426}{50} \\ &= 8 \quad (\text{โดยประมาณ}) \end{aligned}$$

งานการสุ่มอย่างมีระบบ ผู้วิจัยจึงสุ่มทุกคนที่ 8 สุ่มคนแรกโดยการจับฉลากได้เลขที่ 6 คนถัดไป
ที่เลือกมาคือเลขที่ 14,22.....426 ตามลำดับจนครบ 50 คน

ส่วนสมาชิกประชากรชายทั้งหมด 419 คน ผู้วิจัย

ต้องการขนาดตัวอย่าง 50 คน

$$\begin{aligned} \text{ช่วงชั้นการสุ่มตัวอย่าง} &= \frac{419}{50} \\ &= 8 \quad (\text{โดยประมาณ}) \end{aligned}$$

ผู้วิจัยจึงสุ่มทุกคนที่ 8 และสุ่มคนแรกโดยการจับฉลากได้เลขที่ 23 คนถัดไปที่เลือกคือ
เลขที่ 31,39...419 ตามลำดับจนครบ 50 คน

1.7.2.2 วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ขั้นตอน

ใหญ่ ๆ คือ

ก. ขั้นรวบรวมและคัดเลือกข้อมูลเบื้องต้น

ผู้วิจัยเลือกข้อมูลเฉพาะงานเขียนประเภททัศนปริจเฉท
เท่านั้น หากพบข้อมูลที่มีลักษณะเป็นประเภทปริจเฉทเล่าเรื่อง (narrative discourse)
เช่น เล่ากิจวัตรประจำวันจะไม่ถือเป็นข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ผลการคัดเลือกข้อมูลเบื้องต้น
ปรากฏว่างานเขียนของวัยรุ่นหญิงชายทั้ง 100 คนเป็นงานเขียนประเภททัศนปริจเฉท

ข. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยแบ่งขั้นวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ขั้นตอนใหญ่ คือ
ขั้นตอนที่ 1 รวบรวมวรรณกรรมเกี่ยวกับลักษณะพึงประสงค์ของมารดาในสังคมไทย ขั้นตอนที่ 2
วิเคราะห์ข้อมูลที่แสดงความคิดทางลบต่อมารดา และขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์รูปแบบและกลวิธี
ทางภาษาในการกลบเกลื่อนความคิดทางลบต่อมารดา

ขั้นตอนที่ 1 รวบรวมวรรณกรรมเกี่ยวกับลักษณะพึงประสงค์ของมารดาในสังคมไทย

ก่อนที่จะเลือกว่าข้อความใดแสดงความคิดทางลบต่อมารดาหรือไม่ เช่น แม่ฉัน

ขี้บ่น ผู้วิจัยจำเป็นต้องกล่าวถึงลักษณะพึงประสงค์ของมารดาในสังคมไทยก่อน เพื่อใช้เป็น

แนวทางในการสร้าง เกณฑ์แสดงลักษณะ ไม่พึงประสงค์ของมารดา

เนื่องจากมารดามีบทบาทสำคัญในการทำให้เด็กพัฒนาตนเอง เต็มที่เป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ ความคาดหวังหรือการยอมรับบทบาท/คุณลักษณะที่ดีของมารดา จึงมีการกล่าวถึงในหนังสือหรือบทความวารสารด้านต่าง ๆ ดังเช่น

ก. วารสารทางพุทธศาสนา

พระเทพวาที(ประยูทธ บัญฑิต)(2531 : 12)กล่าวว่า การเลี้ยงเด็กนั้นเป็นหน้าที่ของพ่อแม่ต้องให้ความรัก ความใกล้ชิด ความอบอุ่น และต้องรับผิดชอบเอาใจใส่ดูแลลูก

ข. วารสารทางการแพทย์

ศจ.พญ.ชนิกา ตูจันดา (2531 : 122-123) ได้เน้นให้เห็นบทบาทของแม่ ตั้งแต่ตั้งครรภ์ว่า ควรมีความตั้งใจสงบ สุข หลีกเลี้ยงอารมณ์โรโทกรธา อิจฉาริษยา ควรให้การอบอุ่นสัมผัสทางกายกับทารกแรกเกิด หรือ พญ.ฉวีวัฒน์ จุณยานนท์และคณะ (2519)ได้กล่าวถึงหลักสำคัญในการเลี้ยงดูเด็กอย่างกว้าง ๆ ว่า แม่ต้องให้ความเข้าใจ เป็นที่ปรึกษา ไม่ควรเคี่ยวเข็ญเรื่องใดมากเกินไป ไม่ควรใช้อารมณ์ ควรใช้เหตุผล และไม่ควรตักเตือนลูกเหมือนเป็นเด็กเล็ก ๆ เมื่อเด็กโตเป็นวัยรุ่นอาจจะทำให้เด็กรำคาญ

ค. วารสารทางวัฒนธรรม

ศจ.คุณหญิง เต็มศิริ บุญยสิงห์(2532 : 155)กล่าวถึงคุณลักษณะที่ดีของมารดา ว่าควรมีความกตัญญู รักษาอารมณ์ไว้ได้ดีด้วยสุขภาพจิตอันสูง และควรเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์

นอกจากตัวอย่างดังกล่าวข้างต้น บุญเดิม โพเราะ (2519) สรุปว่าจากการศึกษาเอกสารทางประวัติศาสตร์ หนังสือ และหนังสือพิมพ์ พบว่าตั้งแต่สมัยสุโขทัย อยุธยา จนถึงปัจจุบัน บทบาทของมารดาไม่มีการเปลี่ยนแปลง คือ มีหน้าที่ให้การศึกษ อบรมบุตรธิดา และทำหน้าที่เป็นแม่บ้านจัดการบ้านต่าง ๆ อีกทั้งบุญเดิมได้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในเรื่องทัศนคติที่มีต่อสถานภาพและบทบาทของสตรีไทยในฐานะมารดาว่า สตรีไทยควรออกไปทำงานนอกบ้าน พร้อมกับจะต้องทำงานบ้านให้สมบูรณ์ด้วย

ค่านิยมหรือความคาดหวังต่อลักษณะพึงประสงค์ของมารดาในสังคมไทยปัจจุบัน เน้นเด่นชัดยิ่งขึ้น เมื่อประเทศไทยได้เห็นความสำคัญของแม่ จนตั้งวันที่ 12 สิงหาคมของทุกปีเป็นวันแม่แห่งชาติ และมีการคัดเลือกแม่ดีเด่นแห่งชาติ (สังคมสงเคราะห์,สภา : 2529) โดยกำหนดเกณฑ์ว่า

1. ต้องทำหน้าที่เลี้ยงลูกให้ลูกประพฤติดี และห่างไกล
2. ทำหน้าที่ภรรยาไม่บกพร่อง

3. มีอาชีพสุจริต
4. เสียสละ
5. บำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม
6. ชยันหมั่นเพียร ไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย

ค่านิยมหรือความคาดหวังต่อลักษณะพึงประสงค์ของมารดาที่น่าจะกล่าวถึง คือ ค่านิยมที่ได้จากทัศนคติของวัยรุ่น เช่น บทสัมภาษณ์เรื่อง "ครอบครัวของหนู วันนี้และวันหน้า" ในวารสารมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก (2530 : 10-14) สรุปว่า วัยรุ่นเหล่านั้นมีทัศนคติว่าหากตนเป็นมารดาแล้วจะไม่ขี้บ่น ไม่ด่าลูก ไม่ตะคอกลูก สอนให้ลูกพูดเพราะ ๆ ส่งลูกให้เรียนสูง ๆ สอนลูกดี ๆ ไม่ลงโทษด้วยการตี ไม่ตามใจลูกเกินไป ไม่ทะเลาะกับพ่อ ดูแลบ้านและสอนให้เชื่อฟังพ่อแม่

จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ลักษณะพึงประสงค์ของมารดา 6 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ

- ก. พฤติกรรมทางวาจา
- ข. การปฏิบัติตน
- ค. อารมณ์/จิตใจ
- ง. ภาระหน้าที่ในบ้าน/ในสังคม
- จ. อุปนิสัยใจคอ
- ฉ. พฤติกรรมเกี่ยวกับจิตใจ/ความรู้สึก

หรือพฤติกรรมแต่ละลักษณะพิจารณาได้เป็น 1 หรือ 2 หรือ 3 ด้าน ดังนี้คือ เป็นพฤติกรรมเฉพาะตัวของมารดา เป็นพฤติกรรมของมารดาที่มีต่อลูก และเป็นพฤติกรรมของมารดาที่มีต่อบุคคลอื่น ลักษณะพึงประสงค์ของมารดาทั้ง 6 ลักษณะใหญ่ สามารถแบ่งเป็นลักษณะย่อยรวมกันทั้งหมดมี 25 ลักษณะ ดังนี้

ก. พฤติกรรมทางวาจา

ลักษณะพึงประสงค์ของมารดาในด้านนี้ แบ่งเป็น 4 ลักษณะย่อย คือ

- (ก) พฤติกรรมเฉพาะตัวของมารดา พฤติกรรมทางวาจาที่เป็นพฤติกรรมเฉพาะตัวของมารดามี 1 ลักษณะย่อยคือ ไม่ขี้บ่น
- (ข) พฤติกรรมของมารดาที่มีต่อลูก พฤติกรรมทางวาจาของมารดาที่มีต่อลูก แบ่งเป็น 2 ลักษณะย่อยคือ

1. อบรม/สั่งสอน/ตักเตือน
2. ไม่ด่าว่า

(ค) พฤติกรรมของมารดาที่มีต่อบุคคลอื่น พฤติกรรมทางวาจาของมารดาที่มีต่อบุคคลอื่นแบ่ง เป็น 1 ลักษณะย่อยคือ ไม่ทะเลาะ

ข. การปฏิบัติตน

ลักษณะพึงประสงค์ของมารดาในด้านการปฏิบัติตนแบ่ง เป็น 9 ลักษณะย่อยคือ

(ก) พฤติกรรมเฉพาะตัวของมารดา ลักษณะพึงประสงค์ในด้านการปฏิบัติตนเฉพาะตัวของมารดาแบ่ง เป็น 2 ลักษณะย่อยคือ

1. ประพฤติถูกทานองคลองธรรม
2. ไม่เห็นแก่ตัว

(ข) พฤติกรรมของมารดาที่มีต่อลูก ลักษณะพึงประสงค์ในด้านการปฏิบัติตนของมารดาที่มีต่อลูกแบ่ง เป็น 5 ลักษณะย่อยคือ

1. เป็นที่ปรึกษา
2. ไม่เคี่ยวเข็ญ
3. ดูแล/เลี้ยงดู
4. ตามใจ
5. ไม่ลงโทษ

(ค) พฤติกรรมของมารดาที่มีต่อบุคคลอื่น ลักษณะพึงประสงค์ในด้านการปฏิบัติตนของมารดาที่มีต่อบุคคลอื่นแบ่ง เป็น 2 ลักษณะย่อยคือ

1. บาเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม
2. เมตตาต่อเพื่อนมนุษย์

ค. อารมณ์/จิตใจ

ลักษณะพึงประสงค์ของมารดาในด้านอารมณ์/จิตใจ ซึ่งเป็นพฤติกรรมเฉพาะตัวของมารดาแบ่ง เป็น 3 ลักษณะย่อยคือ

1. ไม่ขี้โมโห
2. ไม่อิจฉา
3. ไม่ใช้อารมณ์

ง. ภาระหน้าที่ในบ้าน/ในสังคม

ลักษณะพึงประสงค์ของมารดาในด้านภาระหน้าที่ในบ้าน/ในสังคม ซึ่งเป็นพฤติกรรมเฉพาะตัวของมารดาแบ่ง เป็น 3 ลักษณะย่อยคือ

1. ดูแลบ้าน
2. เป็นภรรยาที่ดี
3. มีอาชีพที่ดี

จ. อุปนิสัยใจคอ

ลักษณะพึงประสงค์ของมารดาในด้านอุปนิสัยใจคอ ซึ่งเป็นพฤติกรรมเฉพาะตัวของมารดา แบ่งเป็น 2 ลักษณะย่อยคือ

1. มีเหตุผล
2. ชยัน

ฉ. พฤติกรรมเกี่ยวกับจิตใจ/ความรู้สึก

ลักษณะพึงประสงค์ของมารดา ในด้านพฤติกรรมเกี่ยวกับจิตใจ/ความรู้สึก ซึ่งเป็นพฤติกรรมของมารดาที่มีต่อลูกแบ่งเป็น 4 ลักษณะย่อยคือ

1. รัก
2. ให้ความรักล้น
3. ให้ความเข้าใจ
4. ให้ความอบอุ่น

เพื่อให้เห็นค่านิยม/ความคาดหวังต่อลักษณะพึงประสงค์ของมารดา ในปัจจุบันเด่นชัดยิ่งขึ้น โดยเฉพาะค่านิยมที่ได้จากทัศนคติของวัยรุ่น ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างหญิงชายอีก 50 คนในเรื่อง "คุณสมบัติหรือคุณลักษณะที่ดีของมารดา" กลุ่มตัวอย่างนี้ได้รับการคัดเลือกโดยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ โดยใช้การจับสลากจากนักเรียนกลุ่มอื่น ๆ ซึ่งอยู่ในวัยเดียวกัน ชั้นเรียนเดียวกัน โรงเรียนเดียวกันกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจากการสรุปคำตอบในงานเขียนของกลุ่มตัวอย่างนี้ พบว่าลักษณะพึงประสงค์ของมารดา แบ่งได้เป็น 6 ลักษณะใหญ่เช่นกัน และพบลักษณะย่อยเพิ่มเติมอีก 20 ลักษณะดังนี้

ก. พฤติกรรมทางวาจา

ลักษณะพึงประสงค์ของมารดาในด้านพฤติกรรมทางวาจาซึ่งเป็นพฤติกรรมเฉพาะตัวของมารดา พบเพิ่มอีก 3 ลักษณะคือ

1. ไม่จุกทก
2. ปากไม่จัด
3. ไม่ประชด/เปรียบเปรย

ข. การปฏิบัติตน

ลักษณะพึงประสงค์ของมารดาในด้านการปฏิบัติตน พบอีก 6 ลักษณะ คือ

(ก) พฤติกรรมเฉพาะตัวของมารดา ลักษณะพึงประสงค์ของมารดา

ในด้านการปฏิบัติตนเฉพาะตัวของมารดา พบเพิ่มอีก 4 ลักษณะคือ

1. ไม่ติดในอบายมุข	2. วางตัวดี
3. ไม่ลาเอียง	4. มีเวลา

(ข) พฤติกรรมของมารดาที่มีต่อลูก ลักษณะพึงประสงค์ของมารดา

ในด้านการปฏิบัติตนของมารดาที่มีต่อลูก พบเพิ่มเติมมี 2 ลักษณะคือ

1. ให้อิสระ	2. พาไปเที่ยว

ค. อารมณ์/จิตใจ

ลักษณะพึงประสงค์ของมารดาในด้านอารมณ์/จิตใจ ซึ่งเป็นพฤติกรรมเฉพาะตัวของมารดา พบเพิ่มอีก 2 ลักษณะคือ

1. ไม่ใจน้อย	2. อารมณ์ดี

ง. ภาระหน้าที่ในบ้าน/ในสังคม

ลักษณะพึงประสงค์ของมารดาในด้านภาระหน้าที่ในบ้าน/ในสังคม ซึ่งเป็นพฤติกรรมเฉพาะตัวของมารดา พบเพิ่มอีก 1 ลักษณะคือ ทำงานครัวเป็น

จ. อุปนิสัยใจคอ

ลักษณะพึงประสงค์ของมารดาในด้านอุปนิสัยใจคอ ซึ่งเป็นพฤติกรรมเฉพาะตัวของมารดา พบเพิ่มอีก 7 ลักษณะคือ

1. ร่าเริง	2. อดทน
3. ทนสมัย	4. ดี
5. ใจดี	6. ประหยัด
7. ไม่ดุด	

ฉ. พฤติกรรมเกี่ยวกับจิตใจ/ความรู้สึก

ลักษณะพึงประสงค์ของมารดา ในด้านพฤติกรรมเกี่ยวกับจิตใจ/ความรู้สึก ซึ่งเป็นพฤติกรรมของมารดาที่มีต่อลูก พบอีก 1 ลักษณะคือ ให้กำลังใจ

โดยสรุป จากการทบทวนวรรณกรรมและการสรุปคำตอบจากงานเขียนของเด็กพบลักษณะพึงประสงค์ของมารดา 6 ลักษณะใหญ่คือ พฤติกรรมทางวาจา การปฏิบัติตน

อารมณ์/จิตใจ ภาระหน้าที่ในบ้าน/ในสังคม อุปนิสัยใจคอ และพฤติกรรมเกี่ยวกับจิตใจ/ความรู้สึก ทั้งนี้จำนวนลักษณะพึงประสงค์ของมารดาทั้งหมดมี 45 ลักษณะ แยกเป็นลักษณะที่พบในวรรณกรรม 25 ลักษณะ และในงานเขียนของเด็ก 20 ลักษณะ

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลที่แสดงความคิดทางลบต่อมารดา

ก. สร้าง เกณฑ์แสดงลักษณะ ไม่พึงประสงค์ของมารดา โดยกำหนดลักษณะตรงข้ามกับลักษณะพึงประสงค์ของมารดาดังกล่าวมาแล้ว และใช้เป็นเกณฑ์ในการเก็บข้อมูลที่แสดงความคิดทางลบต่อมารดา

ข. แบ่งข้อความที่แสดงความคิดทางลบออกเป็นชั้นข้อความย่อย โดยแต่ละชั้นข้อความย่อยจะแสดงความคิดทางลบต่อมารดา 1 เรื่อง ทั้งนี้ผู้วิจัยไม่สนใจว่าข้อความย่อยนั้นมีลักษณะทางภาษาเป็นอย่างไร เช่น

แม่ของฉันเป็นคนที่ขี้บ่นเหมือน ๆ กับแม่ทั่วไป ในบางครั้งบ่นจนฉันรำคาญ แต่ก็เพราะตัวของฉันทำไม่ดีเอง เมื่อเวลาขอเงินแม่ชื่อของแม่จะบ่นเสมอว่า "เอาอีกแล้ว ยุ่งจริง เดี่ยวนั้น เดี่ยวนี้"

ข้อความดังกล่าวแบ่งได้เป็น 3 ข้อความย่อย และถือว่ามีข้อความที่แสดงความคิดทางลบต่อมารดา 3 ข้อความดังนี้

1. แม่ของฉันเป็นคนที่ขี้บ่นเหมือน ๆ กับแม่ทั่วไป
2. ในบางครั้งบ่นจนฉันรำคาญ แต่ก็เพราะตัวของฉันทำไม่ดีเอง
3. เมื่อเวลาขอเงินแม่ชื่อของ แม่จะบ่นเสมอว่า "เอาอีกแล้ว ยุ่งจริง เดี่ยวนั้น เดี่ยวนี้"

แต่อย่างไรก็ตามหากข้อความใดแสดงความคิดทางลบต่อลักษณะย่อยในกลุ่มลักษณะ ไม่พึงประสงค์ต่อมารดา กลุ่มเดียวกัน ดังที่กำหนดไว้ในบทที่ 2 ตอนที่ 2.1 ผู้วิจัยจะไม่แบ่งข้อความนั้น ออกเป็นชั้นข้อความย่อยหลาย ๆ ชั้นข้อความ ดังเช่น ข้อความต่อไปนี้ถือว่าเป็น 1 ชั้นข้อความย่อย

1. ถึงบางครั้งท่านจะดุว่ากล่าว หรือจู้จี้ฉัน แต่ท่านก็ว่าอย่างมีเหตุผล เพราะที่ท่านหวังดีกับฉันอยากให้ฉันเป็นคนที่ดีอะไรู้จักผิดรู้จักถูก มีระเบียบเรียบร้อยสมกับที่ท่านสั่งสอนเรามา

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์รูปแบบและกลวิธีทางภาษา ในการกลบเกลื่อนความคิดทางลบต่อมารดา

ก. แฉงนับจำนวนข้อความที่แสดงความคิดทางลบโดยตรง และข้อความที่มี การกลบเกลื่อนความคิดทางลบ และเปรียบเทียบอัตราการใช้ข้อความทั้งสองประเภท รวมทั้ง เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศในการใช้ข้อความดังกล่าว

ข. วิเคราะห์รูปแบบในการกลบเกลื่อนความคิดทางลบต่อมารดา แยกตาม ความหมาย แฉงนับ และเปรียบเทียบอัตราการใช้รูปแบบในการกลบเกลื่อนความคิดทางลบ แต่ละประเภท รวมทั้ง เปรียบเทียบอัตราการกลบเกลื่อนที่ทั้งสองเพศใช้

ค. วิเคราะห์กลวิธีทางภาษาในการกลบเกลื่อนความคิดทางลบต่อมารดา แยก ตามระดับหน่วยภาษา